

029 Les arts et la beauté de notre ambiance tangible

Vooraf

In het augustusnummer (1924) van het Dada-tijdschrift *Manomètre*¹ verschijnt een artikel van Mondriaan: *Les arts et la beauté de notre ambiance tangible*. De redactie van *Manomètre* was in handen van de Fransman Émile Malespine².

De op één na laatste zin in *De huij naar de wind* is: '[...] de consequente doorvoering van deze 'kunst' uiting [het Neo-Plasticisme] kan niet anders wezen dan haar realiseering in onze tastbare omgeving.' In *Les arts et la beauté de notre ambiance tangible* gaat Mondriaan verder op deze laatste opmerking in.

Bron

De enige bron van de tekst *Les arts et la beauté de notre ambiance tangible* is de publicatie in het tijdschrift *Manomètre* in augustus 1924³. *Manomètre* had als ondertitel: 'Revue trimestrielle, mélange les langues, enregistre les idées, indique la pression sur tous les méridiens, est polyglotte et supranational.'

Aangezien een origineel manuscript ontbreekt, weten we niet of de redactie iets in de tekst van Mondriaan veranderd heeft. We beschouwen de publicatie daarom als 'geautoriseerd, maar met twijfel over de redactie'.

Een publicatie geldt in principe als voltooid.

Basistekst en leestekst

Er is slechts één bron beschikbaar van *Les arts et la beauté de notre ambiance tangible*, de publicatie in het tijdschrift *Manomètre*. Deze publicatie vormt de basis voor de leestekst.

Titel

Voor de leestekst is de titel gebruikt van de publicatie in *Manomètre: Les arts et la beauté de notre ambiance tangible*.

Datering en ondertekening

De tekst is ondertekend: 'Paris. P.Mondrian', maar niet gedateerd. In een dergelijk geval krijgt de tekst de datering van het nummer van *Manomètre*, waarin de tekst is verschijnen. De datering van *Les arts et la beauté de notre ambiance tangible* is: augustus 1924⁴.

Ontstaan en publicatie

Op 12 november 1923 schrijft Mondriaan in een brief aan zijn vriend, de architect Bob Oud⁵: 'Ik zond nu weer een kort artikel aan Manomètre.' Opmerkelijk is dat Mondriaans artikel pas negen maanden later - in *Manomètre* no.6 (augustus 1924) - geplaatst werd. Waarschijnlijk was er in *Manomètre* no.5 (februari 1924) geen ruimte meer voor Mondriaans artikel.

We hebben geen correspondentie gevonden tussen Malespine en Mondriaan. Het is daarom niet duidelijk of Mondriaan uit eigen beweging een artikel naar de redacteur heeft gestuurd of dat Malespine er om gevraagd heeft.

Overigens schrijft de redacteur van *Manomètre* in het colofon: 'Tout le monde peut collaborer à Manomètre. Pas de Comité de lecture. Les manuscrits sont tirés au sort. Insérés ou non, ils ne sont pas rendus. Les auteurs peuvent les réclamer durant 1 an, en joignant à leur lettre les frais d'affranchissement. [...] Les auteurs sont responsables de leur articles.'

Afbeelding

¹ *Manomètre* no.6. Van juli 1922 tot januari 1928 verschijnen onregelmatig 9 nummers. Plaats van uitgave: Lyon. (Digital Appendix: Supplements 029 – Frontpage Manomètre.)

² Émile Malespine (1892-1952), Frans psychiater.

³ *Manomètre*, no. 6 (augustus 1924): 107-108.

⁴ Mondriaan woonde augustus 1924 in Parijs, 26 Rue du Départ.

⁵ J.J.P. (Bob) Oud (1890-1963), Nederlands architect Vindplaats brieven aan Oud: RKD-MCP – 63.

Bij de publicatie van *Les arts et la beauté de notre ambiance tangible* in *Manomètre* is een afbeelding afgedrukt⁶. De 'Index des Illustrateurs' in het tijdschrift geeft geen uitsluitsel over de maker en de titel van deze illustratie.

Sleutelwoorden

Met een aantal kenschetsende woorden (in alfabetische volgorde) geven we aan wat er in *De huij naar den wind* besproken wordt. Van de zogenoemde specifieke en soms minder specifieke Mondriaanwoorden wordt een verklarende omschrijving gegeven in het 'Sleutelwoordenregister'⁷. De in dit register verduidelijkte sleutelwoorden zijn hieronder cursief weergegeven.

Sleutelwoorden: *beauté plus pure, couleurs fondamentales, moyen d'expression plastique, plastique pure, rapports équilibrés.*

Schilderijen ontstaan tijdens schrijfperiode

Op 12 november 1923 schrijft Mondriaan in een brief aan Oud, dat hij een artikel naar *Manomètre* heeft gestuurd. Mondriaan is waarschijnlijk enige tijd daarvoor met *Les arts et la beauté de notre ambiance tangible* begonnen; vermoedelijk in oktober 1923. Volgens de *Catalogue Raisonné* heeft hij in 1923 slechts twee schilderijen vervaardigd: B149 en B150⁸. Hij zal tijdens de periode van het schrijven aan *Het Neo-Plasticisme* met één of met beide schilderijen bezig zijn geweest.

---

⁶ Vermoedelijk een linodruk of een houtdruk.

⁷ Digital Appendix: Documentation - Mondrian Vocabulary Explained.

⁸ CRII: 308-309.